

Sınıf Eğitimi Alanında Gerçekleştirilen Doktora Tezlerinin Öneriler Bölümünün Betimsel Analizi

A Descriptive Analysis of The Recommendations Section of Doctoral Dissertations In the Field of Elementary Education

 <https://doi.org/10.52105/temelegitim.23.4>

Tansu ÇINAR¹

 <https://orcid.org/0000-0002-0834-1366>

Seçil AÇAR²

 <https://orcid.org/0009-0009-0161-5406>

Anıl Doğukan SARIALAI³

 <https://orcid.org/0000-0002-0496-9404>

Mehmet Kaan DEMİR⁴

 <https://orcid.org/0000-0001-8797-0410>

Çiğdem ŞAHİN TAŞKIN⁵

 <https://orcid.org/0000-0002-6341-5380>

Geliş Tarihi/Received: 07/10/2023 Kabul Tarihi/Accepted: 14/02/2024 Yayın Tarihi/Published: 15/07/2024

Özet:

Bu çalışmada, Sınıf Eğitimi alanında hazırlanan doktora tezlerinin öneriler bölümünü çeşitli değişkenler açısından incelemek amaçlanmıştır. Araştırmada, 2005-2023 yılları arasında 17 farklı üniversitede hazırlanan 398 doktora tezinden elde edilen 4.653 öneri incelenmiştir. Öneriler, araştırmacılar tarafından geliştirilen "Tez-Öneri Değerlendirme Formu" kullanılarak değerlendirilmiştir. Betimsel analiz kullanılarak elde edilen sonuçlar tablolar halinde düzenlenmiştir. Bulgular, Gazi Üniversitesinde hazırlanan tezlerin en yüksek öneri sayısına sahip olduğunu göstermektedir. Tezlerde en çok gelecekte yapılacak araştırmalar için önerilerde bulunulurken yürütülen araştırmanın sınırlılıklarına yönelik önerilerin, incelenen kriterler açısından en az sayıda öneride bulunulan kategori olduğu görülmektedir. Bulgularda, MEB en fazla öneri alan yetkili kurum olarak öne çıkmaktadır. Öğretmenlerin ise en fazla öneri sunulan grup olduğu görülmüştür. Tez başına düşen öneri sayısı genellikle 6 ile 10 arasındadır. İncelenen tezlerin çoğunda öneriler bölümünün araştırıcılar tarafından hazırlanan formda yer alan kriterlerin tamamını içermediği görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Sınıf Eğitimi, Öneriler, Doktora Tezi, Betimsel Analiz

Abstract:

The aim of this study is to examine the recommendation sections of doctoral theses in the field of Elementary Education with respect to various variables. Within the scope of the study, 4,653 proposals extracted from 398 doctoral theses across 17 distinct universities spanning the years 2005 to 2023 were examined. The researchers assessed these recommendations utilizing the "Thesis Recommendation Evaluation Form" they developed. The findings, subjected to descriptive analysis reveal that doctoral theses from Gazi University comprise the largest count of recommendations. While many theses recommendations center around potential avenues for future research, the limitations of the conducted research are conspicuously underrepresented. The Ministry of National Education emerges as the primary recipient of these recommendations. The majority of theses contain between 6 and 10 recommendations each. Furthermore, numerous sections of theses recommendations do not encompass all the criteria stipulated in the researchers' evaluation form.

Keywords: Elementary Education, Recommendations, Doctoral Dissertations, Descriptive Analysis

Önerilen Atıf Bilgisi/To Cite This Article: Çınar, T., Açar, S., Sarıal, A D., Demir, M. K., & Şahin Taşkın, Ç. (2024). Sınıf Eğitimi Alanında Gerçekleştirilen Doktora Tezlerinin Öneriler Bölümünün Betimsel Analizi, *Temel Eğitim Dergisi*, 23, 47-59.

¹ tansucinar1@gmail.com, Çanakkale Onsekizmart Üniversitesi

² secilacar2014@gmail.com, Çanakkale Ticaret Borsası İlkokulu

³ anilsarialai@gmail.com, Mersin Üniversitesi

⁴ mkdemir2000@yahoo.com, Çanakkale Onsekizmart Üniversitesi

⁵ csahin@comu.edu.tr, Çanakkale Onsekizmart Üniversitesi

Bu makale Creative Commons Attribution 4.0 International (CC BY 4.0) lisansı ile lisanslanmıştır. Makalenin okuma, indirme, kopyalama, dağıtma ve yazdırma hakları herkes için kalıcı olarak serbest bırakılmıştır.

This article is licensed under Creative Commons Attribution 4.0 International (CC BY 4.0) license and permanently free for everyone to read, download, copy, distribute and print.

1. Giriş

1950'li yıllarda Türkiye'de yükseköğretime olan ihtiyacın artması ile lisansüstü eğitim alanında çeşitli gelişmeler yaşanmıştır (Bıkmaz vd., 2013). Bu gelişmeler ışığında lisansüstü eğitimin kapsam ve işlevine ilişkin çeşitli tanımlamalar yapılmış ve lisansüstü eğitim Yüksek Öğretim Kanunu'nun ilgili mevzuatına göre üniversitelerarası kurulca hazırlanan "Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliği" ile düzenlenmiştir (Yükseköğretim Kanunu (YK), Resmî Gazete 17506 (6 Kasım 1981), Kanun No. 2547, md. 65/b). Bu doğrultuda lisansüstü eğitim, bilimsel çalışmalara yön veren enstitüler tarafından uygulanan yüksek lisans ve doktora ile tıpta, diş hekimliğinde, eczacılıkta, veteriner hekimlikte uzmanlık ve sanatta yeterlik programlarından oluşmaktadır (Yükseköğretim Kanunu (YK), Resmî Gazete 17506 (6 Kasım 1981), Kanun No. 2547, md. 3/t, 19/11/2014-6569/25 md ile değiştirilmiştir).

Türkiye'de 1982-1983 öğretim yılında yüksek lisans programından mezun öğrenci sayısı 1.099, doktora programından mezun öğrenci sayısı 676'dır (Çetinsaya, 2014). 2021-2022 öğretim yılında ise mezun öğrenci sayısı yüksek lisans için 80.634, doktora için 10.726 olmuştur (YÖK (2023) Yükseköğretim Bilgi Yönetim Sistemi, Yükseköğretim İstatistikleri Mezun Sayısı Özet Tablosu, www.istatistik.yok.gov.tr adresinden 28 Nisan 2023 tarihinde indirilmiştir). Bu durum otuz yıllık süreç içerisinde lisansüstü eğitim veren üniversitelerin sayısının ve lisansüstü eğitime olan talebin arttığını göstermektedir. Günümüzde üniversitelere öğretim elemanı yetiştirmenin yanı sıra, endüstriyel alanlarda ve diğer çalışma alanlarında iş edinmenin bir ön koşulu olarak yüksek lisans ve doktora derecesinin aranır hale gelmesi artan bu talebin sebebi olarak görülmektedir (Karaman ve Bakırcı, 2010). Dolayısıyla hem üniversitelerden mezun öğrencilerin lisansüstü eğitim yapma isteği hem de pek çok alanda, yetişmiş uzmana olan ihtiyaç bireyleri lisansüstü eğitime yönlendirmiştir.

Lisansüstü eğitim çeşitli alanlarda ilgili enstitülerin, ilgili programları aracılığıyla gerçekleştirilmektedir. Bu programlardan birisi de Sınıf Eğitimi/Sınıf Öğretmenliği programıdır. 1992'de kabul edilen 3837 sayılı kanun ile Ankara'da Ankara ve Gazi, İstanbul'da Marmara, İzmir'de Dokuz Eylül Üniversitelerinde ilk olarak açılması kararlaştırılan Eğitim Bilimleri Enstitülerinde (Yükseköğretim Kurumları Teşkilatı Kanunu (YKTK), Resmî Gazete 5657 (28.03.1983), Kanun No: 3837, md. 7,10, 14, 18) ve daha öncesinde ise var olan Sosyal Bilimler Enstitülerinde sınıf öğretmenliği alanında lisansüstü girişimler çeşitli programlar aracılığıyla başlamıştır. Yükseköğretim Kurulu (YÖK) Ulusal Tez Merkezi Veri Tabanı arşivinde Sınıf Eğitimi/Sınıf Öğretmenliği programında taranan ilk yüksek lisans tezlerinin 1994 yılında Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü ve 1997 yılında yine Marmara Üniversitesi ve Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitülerinde gerçekleştirildiği görülmektedir. İlk doktora tezleri ise 2005 yılında Dokuz Eylül, Anadolu ve Gazi Üniversitelerinin Eğitim Bilimleri Enstitülerinde ve Uludağ Üniversitesinin Sosyal Bilimler Enstitüsünde gerçekleştirilmiştir (<https://tez.yok.gov.tr/>). Sınıf Eğitimi/Sınıf Öğretmenliği programı, yıllar içerisinde pek çok üniversitenin Sosyal Bilimler ve Eğitim Bilimleri Enstitülerinde açılarak alanında uzman bireylerin yetiştirilmesine katkı sağlamıştır. Günümüzde bu alanda lisansüstü eğitim veren 64 üniversite bulunurken, bu üniversitelerin 36'sında yalnızca yüksek lisans programı, 28'inde ise yüksek lisans ve doktora programı birlikte bulunmaktadır (YÖK (2023) Yükseköğretim Bilgi Yönetim Sistemi, Anabilim Dalı İsmine Göre Öğretim Elemanı Sayıları İstatistiği, www.istatistik.yok.gov.tr adresinden 15 Temmuz 2023 tarihinde indirilmiştir).

Lisansüstü eğitimin hem öğrencilerin gelişimleri üzerindeki etkilerini hem de ulusal ve uluslararası düzeyde sonuçlarını gözlemeyi mümkün kılan en somut işareti "tezlerdir" (Tavşancıl vd., 2010). Tezler öğrencilerin bağımsız araştırma yapabilecek uzmanlık bilgisine, bilimsel olayları geniş ve derin bir perspektifte inceleyecek yeterliliğe, yeni sentezlere ulaşabilecek, alana katkı sağlayabilecek bilimsel bilgilere erişebildiklerinin göstergeleridir. Kendine özgü bir dili ve yazım şekli bulunan bu bilimsel yazılar başlık, özet, giriş, yöntem, bulgular, tartışma, sonuç, öneriler ve kaynakça gibi temel bölümlerle desenlenerek oluşturulan kompozisyonlardır (Cemaloğlu, 2020). Araştırmacılar, bu kompozisyon içerisinde verileri sistematik ve planlı bir şekilde toplamak, verilerin analizini yaparak araştırmanın bulgu ve sonuçlarını, bu sonuçlar neticesinde araştırma konusuyla ilgili ortaya koydukları tartışmayı ve

önerileri bilimsel bir dil kullanarak konuyla ilgilenen kitlelere ulaştırmak zorundadır (Oral ve Çoban, 2020).

Yüksek öğretim paydaşlarının dünya genelinde lisansüstü öğrenciler tarafından yazılan tezlerin niteliğine ilişkin bazı endişeleri bulunmaktadır (Komba, 2016). Lisansüstü eğitimin amaç ve kapsamı göz önüne alındığında özellikle doktora öğretimi gören öğrencilerin bilime yenilik getirme, ülke için özgün, uygulamaya dönük araştırmalar yapma ve yeni araştırmalar için fikir üretmeleri beklenmektedir (Tavşancıl vd., 2010). Bu doğrultuda tezlerde bulunan öneriler bölümü ayrı bir önem taşımaktadır. Bir sorunu çözmek üzere öne sürülen görüş, düşünce, teklif anlamına gelen öneri (TDK, 2023), tezlerde araştırma sonuçlarına dayalı olarak geliştirilen bir bölüm olarak görülmektedir. Öneriler sonuç bölümünden sonra ayrı bir başlık olarak yer alabileceği gibi başlık oluşturulmadığında maddeler biçiminde de belirtilebilir (Çetinkaya vd., 2021). Veri olarak elde edilen bulguların problem durumunu aydınlatma, karar vermeyi kolaylaştırma ve uygulamayı iyileştirme amacına yönelik olması sebebiyle araştırmacı vardığı yargıya dayalı olarak problemin çözümünü sağlamak ya da onu kolaylaştırmak üzere öneriler geliştirir (Cemaloğlu, 2020). Bu öneriler araştırmanın konusuyla, amacıyla ve elde edilen bulgularıyla ilişkili olmalıdır (Ocak, 2019). Yapılacak öneriler araştırmanın aynı zamanda devamı niteliğindedir ve bu nedenle öneriler somut olmalı ve bir dilek niteliği taşımamalıdır (Cemaloğlu, 2020).

Araştırmacı iki tür öneri geliştirebilir (Baron, 2008; Tanrıöğen, 2014). Bunlar; araştırmada elde edilen sonuçların nasıl ve ne şekilde uygulanması gerektiğine ilişkin uygulayıcılara yön gösteren uygulama önerileri ile araştırmanın sınırları dışında kalan ve araştırılmasında yarar görülen araştırma önerileridir. Uygulama önerilerinde araştırmanın katkı sağlayabileceği kurum ve kişilere araştırma sonuçlarına göre yapabilecekleri değişiklikler gerekçeleriyle önerilir, bu öneriler uygulanabilir ve problem çözücü olmalıdır (Sönmez ve Alacapınar, 2019). Araştırma önerilerinde ise elde edilen yeni bilgiler ve ortaya çıkan yeni durum ışığında, problemin çözümüne katkısı olabileceği anlaşılan yeni araştırma alanlarını belirlemeye yönelik öneriler sunulur (Oral ve Çoban, 2020). Araştırmada eksik kalan veya değiştirilmesi gereken yaklaşım, yöntem, teknik, araç-gereç vb. gibi konularda araştırmacılara bilgi vermenin yanı sıra araştırma konusunun ve içeriğinin yeni alanlara nasıl uygulanabileceği ya da hangi alanlar için önemli olabileceği hakkında bilgiler verilir. (Kardaş ve Koç, 2021).

Öneriler uygulamacılar, politika yapıcılar, araştırmacılar vb. paydaşlardan bir veya birkaçına hitap edecek önemli çıkarımlarda bulunup yine bu gruplara yönelik olarak ortaya konulmalı, sadece çalışmanın bağlamıyla sınırlı kalmayıp, özellikle çalışmanın uluslararası katkısını ortaya koymak açısından benzer ve aykırı bağlamlar için neler ifade edebileceğini de vurgulamalıdır (Cemaloğlu, 2020). Bununla birlikte öneriler araştırmanın bulgularına dayalı ve araştırmada yer alan sınırlılıklar anımsatılarak geliştirilmelidir (Karasar, 2015). Araştırmacı, her önerinin kendi araştırmasının sonuçlarına göre netleşen sebeplerini açık olarak görebilmeli ve istendiğinde de gösterebilmelidir (Oral ve Çoban, 2020). Bu yüzden öneriler genel ve herkes tarafından bilinen savlar yerine yeni, özgün, sorunu çözücü ve uygulanabilir olmalıdır (Sönmez ve Alacapınar, 2019). Önerilerin araştırmanın niteliğini ortaya koyması açısından bu durum önemli görülmektedir (Horzum vd., 2016).

Araştırma sonunda geliştirilen öneriler sorunun çözümüne katkı sağlarken var olan ihtiyaçların belirlenmesine de olanak tanır. Bu bakımdan bütün alanlarda olduğu gibi Sınıf Eğitimi/ Sınıf Öğretmenliği doktora programında da tezlerin öneri bölümünün iyi yazılmış olması, yeni yapılacak araştırmalara ışık tutulması ve uygulayıcılara rehberlik edilmesi açısından önemlidir. Aynı zamanda önerilerin politik karar vericilere yön gösterdiği bilindiğinden bu alandaki gelişmelere temel oluşturma gücünün olduğu da göz ardı edilmemelidir.

İlgili literatür incelendiğinde Sınıf Öğretmenliği/Sınıf Eğitimi alanında yapılmış lisansüstü tezlerin değerlendirildiği güncel çalışmaların (Kesik ve Cığerci, 2020; Yazıcıoğlu ve Genç, 2021; Kurtuluş- Üstün ve Oğuz- Namdar, 2022) yanı sıra çeşitli ilkökul derslerini konu alan tezlerin değerlendirildiği çalışmaların (Oğuz- Namdar ve Önder, 2019; Yılmaz ve Kaya, 2020; Yorulmaz vd., 2021) gerçekleştirildiği görülmektedir. Tezlerin bütüncül bir değerlendirmesini yapan bu çalışmaların tez bölümlerinin yazımı ve içeriğine dair incelemelerde bulunmadığı dikkat çekmektedir. Daha geniş perspektifte ise tez bölümlerine ilişkin değerlendirme yapan çalışmaların (Turan vd., 2018; Kan ve Uzun, 2016; Aktaş ve Uzuner- Yurt, 2015; Kan ve Uzun, 2015; Sevim ve Özdemir- Erem, 2012) özet, başlık, giriş ya da yöntem bölümleri ile sınırlı olduğu ve öneriler bölümünün çok boyutlu-bütünsel olarak incelendiği bir çalışmanın bulunmadığı görülmektedir. Yukarıda da belirttiği gibi, öneriler bölümü gelecekteki araştırmaların tez kapsamında elde edilen bulgular üzerine nasıl şekillendirileceğini göstermektedir. Bu sebeple, bu çalışma ile Sınıf Öğretmenliği/Sınıf Eğitimi alanında doktora düzeyinde

hazırlanan tezlerin öneriler bölümünün ilk kez değerlendirilmesi, bu alanda tez çalışmalarının niteliğini geliştirmenin yanında, gelecekteki araştırmaların şekillendirilmesine de önemli katkılar sağlayacaktır.

Bu çalışmada YÖK web sayfasından "Ulusal Tez Merkezi" aracılığıyla ulaşılan Sınıf Öğretmenliği/ Sınıf Eğitimi programında doktora düzeyinde gerçekleştirilen tez çalışmalarının öneriler bölümlerinin belirli kriterler açısından incelenerek değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki araştırma sorularına yanıt aranmıştır.

Doktora tezlerindeki toplam öneri sayısının;

1. Üniversitelere
2. Beş kriterin tamamına (Bulgulara dayalı, araştırmanın sınırlılıklarına, yapılacak araştırmalara, uygulayıcı kurum ve kişilere yönelik)
3. Uygulayıcı kurum kategorilerine ve
4. Uygulayıcı kişi kategorilerine göre dağılımı nasıldır?

Doktora tezlerindeki öneri sayılarının her bir tez için;

1. Genel
2. Bulgulara dayalı
3. Araştırmanın sınırlılıklarına yönelik
4. Yapılacak araştırmalara yönelik
5. Uygulayıcı kurumlara yönelik
6. Uygulayıcı kişilere yönelik ve
7. Beş kriterin tamamını (Bulgulara dayalı, araştırmanın sınırlılıklarına, yapılacak araştırmalara, uygulayıcı kurum ve kişilere yönelik) karşılaması açısından dağılımı nasıldır?

2. Yöntem

Araştırmanın Modeli

Bu araştırma 2005-2023 yılları arasında Sınıf Öğretmenliği/ Sınıf Eğitimi programında doktora düzeyinde gerçekleştirilen tezlerin öneriler bölümünü incelemeyi amaçladığından tarama modelinde desenlenmiştir. Tarama modeli geçmişte ya da günümüzde var olan bir durumu olduğu gibi betimlemeyi amaçlamaktadır (Karasar, 2015, s. 109). Araştırmada veri toplama yöntemi olarak doküman incelemesi kullanılmıştır. Doküman incelemesi, araştırılması amaçlanan olgu ve durumlara yönelik bilgi içeren yazılı kaynakların analiz edilmesini kapsar (Yıldırım ve Şimşek, 2013, s. 217). Bununla birlikte, doküman incelemesi çoğunlukla diğer araştırma yöntemlerini tamamlayıcı nitelikte olmasına rağmen, bağımsız bir yöntem olarak da kullanılabilir (Kıral, 2020). Bu doğrultuda, doküman incelemesi kapsamında ulaşılan tezlerin öneriler bölümü belirlenen kriterler dikkate alınarak betimsel analiz yöntemi ile çözümlenmiştir. Elde edilen bulgular tablolar şeklinde sunulmuş ve yorumlanmıştır.

Araştırmanın Kapsamı

19.05.2023 tarihinde YÖK web sayfasından Ulusal Tez Merkezi aracılığıyla PDF formatında yayımlanma izni bulunan ve detaylı tez tarama bölümünde ana bilim dalı "Temel Eğitim Ana Bilim Dalı, Sınıf Eğitimi Ana Bilim Dalı, Sınıf Öğretmenliği Ana Bilim Dalı, İlköğretim Ana Bilim Dalı" olan bilim dalı ise "Sınıf Eğitimi Bilim Dalı, Sınıf Öğretmenliği Bilim Dalı, Sınıf Öğretmenliği Eğitimi Bilim Dalı" olan kombinasyonlar seçilerek çalışmada incelenecek doktora tezleri belirlenmeye çalışılmıştır. Bu kriteri sağlayan doktora tezleri tekrar incelenerek araştırmanın amacına uygun olarak ulaşılabilen toplam 402 tezdten yazım dili Türkçe olmayan 4 tez çıkarılarak 398 tezin sonuç bölümü içerisinde ya da sonrasında ayrı bir başlık olarak yer alan öneriler kısmı detaylı incelemeye tabii tutulmuştur. İncelenen doktora tezlerinin yapıldığı üniversiteye ve yıllara göre sayıları Tablo 1'de gösterilmiştir.

Tablo-1: Doktora Tezlerinin Üniversitelere ve Yıllara Göre Sayıları

Üniversite	Yıllar	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	TOPLAM
Amasya Üniversitesi		-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	1	-	2	-	-	5
Anadolu Üniversitesi		1	1	1	7	2	4	1	1	-	-	6	2	3	1	2	2	6	4	-	44

Atatürk Üniversitesi	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	3	3	4	3	1	15
Burdur M. Akif Ersoy Üni.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	4	6	1	5	-	19
Bursa Uludağ Üniversitesi	2	1	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	1	3	-	-	12
Çukurova Üniversitesi	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	4	-	-	5
Dokuz Eylül Üniversitesi	1	2	-	1	4	6	-	2	-	1	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	19
Gazi Üniversitesi	2	3	17	3	2	9	5	3	9	7	5	2	5	4	6	6	5	14	2	109	
Hacettepe Üniversitesi	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	11	3	17	
İnönü Üniversitesi	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	4	-	-	-	1	-	7	
İstanbul Üniversitesi	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	2	-	1	2	6	1	14		
Kütahya Dumlupınar Üni.	-	-	-	-	-	-	-	-	4	7	5	-	-	1	1	3	1	-	22		
Marmara Üniversitesi	-	2	2	4	4	3	2	6	3	1	1	2	3	6	7	6	1	4	1	58	
Necmettin Erbakan Üni.	-	-	-	-	-	-	-	-	2	1	1	-	3	5	3	-	1	1	17		
Ondokuz Mayıs Üni.	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1	2	4	1	1	3	1	-	1	15		
Pamukkale Üniversitesi	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	2	1	2	1	-	2	3	-	13		
Trabzon Üniversitesi	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	3	2	-	7	
Toplam	6	9	22	16	13	23	8	13	12	15	24	17	19	28	34	34	33	62	10	398	

Tablo 1'de görüldüğü üzere 2005-2023 yılları arasında 17 farklı üniversiteden toplam 398 doktora tezine ulaşılarak, bu tezler araştırma kapsamında incelenmiştir.

Verilerin Toplanması ve Analizi

Verilerin toplanması amacıyla ilk olarak araştırma kapsamında belirlenen 398 doktora tezi Ulusal Tez Merkezinden bilgisayar ortamına PDF formatında indirilerek yıllara göre oluşturulan klasörlere kaydedilmiştir. Kaydedilen tezlerin incelenmesinde araştırmanın amaçlarına uygun olarak araştırmacılar tarafından oluşturulan "tez-öneri değerlendirme" formundan yararlanılmıştır. Formun ilk bölümünde tez numarası, tezin hazırlandığı yıl ve hazırlandığı üniversite bulunurken ikinci bölümünde toplam öneri sayısı üçüncü bölümünde ise literature dayalı olarak hazırlanan, önerilerin bulgulara, sınırlılıklara, yeni araştırmacılara yönelik olma durumu, öneri sunulan kurumlar ve kişiler dahil olmak üzere toplam 5 kriter bulunmaktadır. Doktora tezlerindeki öneriler değerlendirilirken bir önerinin bu kriterlerden birine ya da birden fazla kritere dahil olup olmama durumu gözetilerek değerlendirme yapılmıştır. Bu değerlendirmede tezlerde bulunan her bir öneri tek tek incelenerek ilgili kriteri taşıma durumuna göre farklı kısaltmalarla işaretlenmiştir. Değerlendirme sonucunda elde edilen bilgiler sayısal forma dönüştürülerek istatistiksel analizinde SPSS paket programından yararlanılmıştır. Elde edilen bulgular frekans (f) ve yüzde (%) olarak tablolar halinde sunulmuştur.

Geçerlik ve Güvenirlik

Araştırmada geçerlik ve güvenilirliğin sağlanması için, bilgilerin detaylı verilmesi ve araştırma sürecinde uzman görüşünün alınması sağlanmıştır. Ayrıca kodlamayı gerçekleştiren araştırmacılar tarafından, doktora tezlerindeki önerilere yönelik betimsel analiz yapılacak kriterler literatüre dayandırılarak her kodlayıcı tarafından ayrı ayrı belirlenmiştir. Belirlenen bu kriterler karşılaştırılarak benzer sınıflandırmalar yapıldığı görülmüştür. Oluşan nihai kriterler sonucunda doktora tezlerindeki öneriler bölümü kodlayıcılar tarafından iki farklı zamanda yapılmıştır ve benzer sonuçlara ulaşılmıştır. Anlaşmazlığa düşülen durumlarda ilgili doktora tezlerindeki öneriler tartışılarak fikir birliği sağlanmıştır.

3. Bulgular

Bu bölümde doktora tezlerinde bulunan önerilerden elde edilen bulgular alt amaçların sırasına göre tablolar halinde verilmiştir.

Doktora Tezlerindeki Toplam Öneri Sayılarının Dağılımından Elde Edilen Bulgular

Doktora tezlerindeki toplam öneri sayılarının çalışmanın yapıldığı üniversitelere, beş kriterin (bulgulara dayalı, araştırmanın sınırlılıklarına, yapılacak araştırmalara, uygulayıcı kurum ve kişilere yönelik) tamamına, uygulayıcı kurum kategorilerine ve uygulayıcı kişi kategorilerine göre dağılımından elde edilen bulgular aşağıda sunulmuştur.

Tablo-2: Üniversitelere Göre Doktora Tezlerindeki Öneri Sayılarının Dağılımı

Üniversiteler	Frekans (f)	Yüzde (%)
Amasya Üniversitesi	58	1,25
Anadolu Üniversitesi	494	10,62
Atatürk Üniversitesi	203	4,36
Burdur Mehmet Akif Ersoy Üni.	210	4,51
Bursa Uludağ Üniversitesi	145	3,12

Çukurova Üniversitesi	51	1,10
Dokuz Eylül Üniversitesi	194	4,17
Gazi Üniversitesi	1300	27,94
Hacettepe Üniversitesi	162	3,48
İnönü Üniversitesi	61	1,31
İstanbul Üniversitesi- Cerrahpaşa	176	3,78
Kütahya Dumlupınar Üniversitesi	270	5,80
Marmara Üniversitesi	782	16,81
Necmettin Erbakan Üniversitesi	144	3,09
Ondokuz Mayıs Üniversitesi	151	3,25
Pamukkale Üniversitesi	157	3,37
Trabzon Üniversitesi	95	2,04
Toplam	4653	100,0

Tablo 2 incelendiğinde, sınıf öğretmenliği/ eğitimi bölümü doktora tezlerinden ulaşılan toplam 4653 öneri içinden en fazla öneri geliştiren üniversitenin %27,94 ($f=1300$) ile “Gazi Üniversitesi” olduğu belirlenmiştir. Bu sayıyı %16,81 ($f=782$) ile “Marmara Üniversitesi” ve %10,62 ($f=494$) ile “Anadolu Üniversitesi” izlemektedir.

Gazi Üniversitesinde gerçekleştirilmiş doktora tezlerinin öneri sayılarının incelenen tezlerdeki öneri sayılarının toplamının yaklaşık %28’ini kapsamı doğaldır. Çünkü Tablo 1 ile beraber düşünüldüğünde ülkede bu alanda yapılan tezlerin de %27,4’ü zaten bu üniversite bünyesinde gerçekleştirilmiştir. Bu anlamda Gazi Üniversitesinin alana katkısı her iki tabloda dikkat çekmektedir.

Tablo-3: Beş Kriterin Tamamına Göre Doktora Tezlerindeki Öneri Sayıları

Öneri Kapsamları	Frekans (f)	Yüzde (%)
Bulgulara Dayalı Öneriler	994	15,98
Araştırmanın Sınırlılıklarına Yönelik Öneriler	353	5,68
Yapılacak Araştırmalara Yönelik Öneriler	1877	30,18
Uygulayıcı Kurumlara Yönelik Öneriler	1317	21,18
Uygulayıcı Kişilere Yönelik Öneriler	1678	26,98
Toplam	6219	100,0

*Bir önerinin birden çok kapsama dahil olma durumu bulunmaktadır.

Tablo 3’e göre, doktora tezlerinde bulunan önerilerin %30,18 ile ($f=1877$) en çok “Yapılacak Araştırmalara Yönelik Öneriler” olduğu görülmektedir. Bunu sırasıyla %26,98 ($f=1678$) ile uygulayıcı kişilere yönelik öneriler, %21,18 ($f=1317$) ile uygulayıcı kurumlara yönelik öneriler, %15,98 ($f=994$) ile bulgulara dayalı öneriler izlerken en az önerinin %5,68 ($f=353$) ile “Araştırmanın Sınırlılıklarına Yönelik Öneriler” olduğu görülmektedir.

Tablo-4: Uygulayıcı Kurum Kategorilerine Göre Doktora Tezlerindeki Öneri Sayıları

Kurumlar	Frekans (f)	Yüzde (%)
Yayınevi	19	1,44
MEB	963	73,12
İl- İlçe MEM	5	0,38
Üniversiteler/Enstitüler/Eğitim Fakülteleri	173	13,14
YÖK	54	4,10
Politika Yapıcılar	87	6,61
Diğer Resmi Kurum ve Kuruluşlar	5	0,38
RTÜK/ Medya	9	0,68
Halk/ Toplum	2	0,15
Toplam	1317	100,0

Tablo 4 incelendiğinde, sınıf öğretmenliği/ eğitimi programı doktora tezlerinden ulaşılan uygulayıcı kurumlara yönelik 1317 önerinin kurum kategorilerine göre dağılımı değerlendirilmiştir. Önerilerin %73,12’lik pay ($f=963$) ile en çok “MEB” kategorisine getirilmiştir. Bunu sırasıyla %13,14’lük pay ($f=173$) ile “Üniversiteler/Enstitüler/Eğitim Fakülteleri” ve %6,61’lik pay ($f=87$) ile “Politika Yapıcılar” izlemektedir.

Tablo-5: Uygulayıcı Kişi Kategorilerine Göre Doktora Tezlerindeki Öneri Sayıları

Kişiler	Frekans (f)	Yüzde (%)
Yazar	13	0,77
Müfettiş	2	0,12
Öğretmen	1370	81,64
Öğretmen-Veli	17	1,01

Okul Rehberlik Servisi	21	1,25
Veli/ Aile	70	4,17
Diğer Paydaşlar	6	0,36
Okul İdaresi	45	2,68
Akademisyen/ Öğretim Elemanı	41	2,44
İçerik Üreticiler	4	0,24
Öğretmen Adayı	87	5,18
Okul Aile Birliği	2	0,12
Toplam	1678	100,0

Tablo 5 incelendiğinde, sınıf öğretmenliği/ eğitimi programı doktora tezlerinden ulaşılan uygulayıcı kişilere yönelik 1678 önerinin kişi kategorilerine göre durumları değerlendirilmiştir. Önerilerin %81,64'lük pay ($f=1370$) ile en çok "Öğretmen" kategorisine getirildiği görülmektedir. Daha sonra %5,18'lik pay ($f=87$) ile öğretmen adaylarına, %4,17'lik pay ($f=70$) ile veli ve ailelere yapıldığı tespit edilmiştir.

Doktora Tezlerindeki Öneri Sayılarının Her Bir Tez İçin Dağılımından Elde Edilen Bulgular

Doktora tezlerindeki öneri sayılarının her bir tez için genel, bulgulara dayalı, araştırmanın sınırlılıklarına yönelik, yapılacak araştırmalara yönelik, uygulayıcı kurumlara yönelik, uygulayıcı kişilere yönelik ve beş kriterin tamamını (Bulgulara dayalı, araştırmanın sınırlılıklarına, yapılacak araştırmalara, uygulayıcı kurum ve kişilere yönelik) karşılama durumlarının dağılımına ilişkin bulgular aşağıda sunulmuştur.

Tablo-6: Doktora Tezlerindeki Toplam Öneri Sayılarının Genel Durumu

Tezdeki Toplam Öneri Sayısı	Frekans (f)	Yüzde (%)
1-5	34	8,54
6-10	155	38,94
11-15	140	35,18
16- 20	42	10,55
21- 25	14	3,52
26-30	9	2,26
31 ve üstü	4	1,01
Toplam	398	100,0

Tablo 6 incelendiğinde, sınıf öğretmenliği/ eğitimi programında gerçekleştirilmiş 398 doktora tezinin 155'inde (%38,94) geliştirilen öneri sayısının "6-10" aralığında olduğu görülmektedir. İncelenen tezlerin %35,18'inde ($f=140$) 11-15, %10,55'inde ($f=42$) 16-20, %8,54'ünde ($f=34$) 1-5, %3,52'sinde ($f=14$) 21-25 ve %2,26'sında ($f=9$) ise 26-30 aralığında öneri olduğu görülmektedir. Son sırada ise toplam 4 tez ile (%1,01) yazılan öneri sayısının "31 ve üstü" olduğu tespit edilmiştir.

Tablo-7: Doktora Tezlerindeki Önerilerin Bulgulara Dayalı Olma Durumu

Bulgulara Dayalı Öneri Sayısı	Frekans (f)	Yüzde (%)
Öneri Yok	153	38,44
1-5	187	46,98
6-10	46	11,56
11 ve üstü	12	3,02
Toplam	398	100,0

Tablo 7 incelendiğinde, 398 tezin %46,98'inde ($f=187$) "1-5" aralığında bulgulara dayalı öneri bulunurken %38,44'ünde ($f=153$) bulgulara dayalı öneri bulunmadığı tespit edilmiştir. İncelenen tezlerin %11,56'sında ($f=46$) 6-10 öneri yazılırken en az olarak %3,02 ile ($f=12$) "11 ve üstü" sayıda bulgulara dayalı öneri yazıldığı görülmektedir.

Tablo-8: Doktora Tezlerindeki Önerilerin Araştırmanın Sınırlılıklarına Yönelik Olma Durumu

Sınırlılıklara Yönelik Öneri Sayısı	Frekans (f)	Yüzde (%)
Öneri Yok	205	51,51
1-5	193	48,49
6-10	-	-
11 ve üstü	-	-
Toplam	398	100,0

Tablo 8 incelendiğinde, sınıf öğretmenliği/ eğitimi programında gerçekleştirilmiş 398 doktora tezinin %51,51'inde ($f=205$) araştırmanın sınırlılıklarına yönelik "Öneri Yok" iken %48,49'unda ($f=193$) 1-

5 aralığında öneri yazıldığı görülmektedir. İncelenen tezlerde araştırmancının sınırlılıklarına yönelik “6-10” ile “11 ve üstü” sayıda önerilerin bulunmadığı görülmektedir.

Tablo-9: Doktora Tezlerindeki Önerilerin Yapılacak Araştırmalara Yönelik Olma Durumu

Araştırmalara Yönelik Öneri Sayısı	Frekans (f)	Yüzde (%)
Öneri Yok	17	4,27
1-5	247	62,06
6-10	117	29,40
11 ve üstü	17	4,27
Toplam	398	100,0

Tablo 9 incelendiğinde, 398 tezin %62,06'sında (f=247) “1-5” aralığında öneri yazıldığı görülmektedir. %29,40'ında (f=117) 6-10 aralığında yapılacak olan yeni araştırmalara yönelik öneri geliştirilirken; %4,2'sinde (f=17) bu kritere yönelik öneri geliştirilmediği görülmektedir. “11 ve üstü” öneri bulunan tezlerin ise %4,27 (f=17) oranında en az sayıda olduğu görülmektedir.

Tablo-10: Doktora Tezlerindeki Önerilerin Uygulayıcı Kurumlara Yönelik Olma Durumu

Kurumlara Yönelik Öneri Sayısı	Frekans (f)	Yüzde (%)
Öneri Yok	69	17,34
1-5	255	64,07
6-10	59	14,82
11 ve üstü	15	3,77
Toplam	398	100,0

Tablo 10 incelendiğinde, sınıf öğretmenliği/eğitimi programı doktora tezlerinin %64,07'sinde (f=255) “1-5” aralığında uygulayıcı kurumlara yönelik yazılmış öneri bulunurken %17,34'ünde (f=69) bu kriterde öneri bulunmadığı tespit edilmiştir. 398 tezin %14,82'sinde (f=59) uygulayıcı kurumlara yönelik olarak yazılmış 6-10 öneri ve %3,77'sinde (f=15) ise “11 ve üstü” öneri olduğu görülmektedir.

Tablo-11: Doktora Tezlerindeki Önerilerin Uygulayıcı Kişilere Yönelik Olma Durumu

Kişilere Yönelik Öneri Sayısı	Frekans (f)	Yüzde (%)
Öneri Yok	48	12,06
1-5	233	58,54
6-10	95	23,87
11 ve üstü	22	5,53
Toplam	398	100,0

Tablo 11 incelendiğinde, tezlerin %58,54'ünde (f=233) uygulayıcılara yönelik olarak “1-5” öneri bulunmaktadır. %23,87'sinde (f=95) ise 6-10 öneri yazıldığı görülmektedir. Tezlerin %12,06'sında (f=48) uygulayıcı kişilere yönelik öneri bulunmadığı, %5,53'ünde (f=22) ise “11 ve üstü” sayıda öneri bulunduğu görülmektedir.

Tablo-12: Doktora Tezlerindeki Önerilerin 5 Kriterin Tamamını Karşılama Durumu

Öneri Kriterleri	Frekans (f)	Yüzde (%)
Karşılıyor	121	30,40
Karşılanmıyor	277	69,60
Toplam	398	100

Tablo 12 incelendiğinde, 398 tezin 121'inde (%30,40) 5 kriterin (bulgulara dayalı olma, araştırmancının sınırlılıklarına yönelik, yapılacak araştırmalara yönelik, uygulayıcı kurum ve kişilere yönelik olma durumu) hepsi için yazılmış öneriler birlikte bulunurken %69,60'lık oran ile 277 tezde bu durum “Karşılanmıyor” olarak belirlenmiştir.

4. Tartışma ve Sonuç

Bu çalışmada Sınıf Eğitimi alanında hazırlanan doktora tezlerinin öneriler bölümünün çeşitli kriterler açısından değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Bu doğrultuda 2005-2023 yılları arasında YÖK Tez Tarama Merkezinden ulaşılan 398 doktora tezi ve bu tezlerin öneriler bölümünde bulunan 4653 öneri incelenmiş ve ulaşılan sonuçlar aşağıda tartışılarak sunulmuştur.

Yapılan analizler sonucunda Gazi Üniversitesinde yapılan doktora tezlerinin en çok öneri sayısına sahip olduğu görülmüştür. Gazi Üniversitesinin ülkemizde ilk açılan öğretmen yetiştirme kurumlarından biri olması, akademik kadrosunun zenginliği ve dolayısıyla doktora tezi sayısının çokluğu, getirilen öneri sayılarının da çok olmasına sebep olarak düşünülebilir. Gazi Üniversitesinin Eğitim Bilimleri Enstitüsünün

özellikle de 2000'li yılların başında lisansüstü eğitim yapmak isteyenlere kapılarını açması, bu üniversiteyi bu çalışmada olduğu gibi birçok açıdan ilk sıraya taşımıştır (Gönül vd., 2021). Yazıcıoğlu ve Genç (2021)'nin 2015 ve 2020 yılları arasında sınıf öğretmenliği alanında yapılan lisansüstü tezlerin inceledikleri çalışmalarında; Necmettin Erbakan Üniversitesi'nin yüksek lisans tezlerinin hazırlanmasında diğer üniversitelere göre daha yüksek bir orana sahip olduğu, doktora tezlerinin hazırlanmasında ise Gazi Üniversitesi'nin diğer üniversitelere göre daha yüksek bir orana sahip olduğu sonucunu ortaya koymuşlardır. Bu sonuç mevcut araştırmanın bulgularını desteklemektedir.

Sınıf eğitimi alanında yapılan doktora tezlerindeki yeni araştırmalara yönelik önerilerin; bulgulara dayalı olma, sınırlılıklara yönelik olma, uygulayıcı kurum ve kişilere yönelik olma durumuna göre daha çok olduğu tespit edilmiştir. Buradan hareketle üniversitelerin bilimsel araştırma ve çalışma yapmaya yönelik kurumlar olması araştırmacıların da yeni araştırmalara yönelik önerilerde bulunmasına sebep olduğu düşünülebilir. Çepni (2022), Bilimsel Çalışmalarda Bulgu, Tartışma, Sonuç ve Öneriler Nasıl Yazılmalıdır? adlı çalışmasında; öneriler bölümünde ilgili alanda çalışmak isteyen araştırmacılar için bu araştırma ile bağlantılı yeni araştırma soruları ya da araştırma konularına dair öneriler ile araştırmacının araştırma sürecinde karşılaştığı problemler, sınırlılıklar ve bu sorunların/eksikliklerin nasıl giderileceğine ilişkin önerilerin verilmesi gerektiğini vurgulamaktadır. Mevcut araştırmanın sonucu, bu çalışmayı destekler niteliktedir. Fakat Çelik vd. (2014) ise eğitim makalelerinde karşılaşılan hataları inceledikleri çalışmalarında araştırmacıların en çok tartışma, sonuç ve öneriler bölümünde hata yaptıklarını ve öneriler bölümündeki hatalarının ise "daha sonra yapılabilecek araştırmalara yönelik önerilerin bulunmaması" olduğunu ifade etmişlerdir.

Doktora tezlerinde önerilerin uygulayıcı kurum kategorilerine göre dağılımına bakıldığında araştırmadan elde edilen sonuçları uygulamaya yetkili kurum olarak en çok önerinin Millî Eğitim Bakanlığına getirildiği görülmektedir. Uygulama gerçekleştirebilecek kişilere yönelik önerilerin ise oldukça yüksek oranla öğretmenlere yönelik olduğu tespit edilmiştir. Şüphesiz ki eğitim sisteminin en önemli dinamiği öğretmenlerdir. Ancak sistemin, gelişim ve değişimine dair katkıların tamamını öğretmenlerden beklemesi düşünülmeğe değerdir. Kurnaz (2021), Türkiye'de ilkökul düzeyinde kullanılan yaratıcı drama yöntemi üzerine yapılmış lisansüstü tezleri analiz etmiş, en fazla önerinin araştırmalara yönelik, hizmet içi ve öncesi eğitime yönelik ve öğretmenlere dair öneriler olduğu sonucuna ulaşmıştır. Araştırmanın sonuçlarının mevcut araştırmanın sonucunu ile benzer olduğu görülmektedir.

Doktora tezlerindeki öneri sayılarının her bir tez için dağılımından elde edilen bulgulara göre araştırmacılar araştırmalarının sonucunda okuyuculara 6-10 aralığında öneride bulunmuşlardır. Pek çok üniversitenin tez yazım kılavuzunda öneriler bölümünün nasıl yazılması gerektiğine dair açıklamalar bulunurken yazılacak öneri sayısını kısıtlayan herhangi bir ifade bulunmamaktadır. Bu sebeple araştırmacıların önerilerde bulunurken kişisel kararlarından, bilgi- birikimlerinden, yaratıcılıklarından, araştırmasında elde ettiği bulgulardan beslendiği ve öneri sayısını da bunlara göre belirlediği ifade edilebilir. Öneriler bölümünün gelecek çalışmalara fikir oluşturması, ilgili kurum ve kişileri harekete geçirmesi ve karşılaşılan problemlere alternatif çözümler sunması açısından önemli olduğu bilinmektedir. Bu doğrultuda araştırmacıların gerçekleştirdikleri araştırmanın katkılarının farkında olarak mümkün olduğunca çok öneride bulunması önemlidir. Doğan vd. (2022) Türkiye'de "eleştirel okuma" konusunda yapılan lisansüstü tezleri inceledikleri çalışmalarında bu araştırmanın sonucuyla paralel olarak tezlerin öneri sayısı açısından 6-10 aralığında olduğunu tespit etmişlerdir. Yine Başar vd. (2020)'nin gerçekleştirdikleri çalışma da bu sonucu destekler niteliktedir. Farklı kapsamları bulunan bu çalışmalarda öneri sayısı ile ilgili ortak bir sonuca ulaşılmaması, araştırmacıların önerilerini niceliksel olarak çeşitlendiremediğini gösterir niteliktedir. Oysaki öneri bölümü araştırmada elde edilen bulgulara dayalı, ilgili kişi ve kurumları harekete geçirecek, yeni araştırmalara ışık olacak ve gerçekleştirdikleri araştırmanın sınırlılıklarını anımsatacak öneriler içermelidir. Dolayısıyla yapılan araştırmanın her bir bulgusu ya da sınırlılığı araştırmacının öneri yazılabileceği kaynağı ona sunmaktadır.

İncelenen doktora tezlerinde bulgulara dayalı olarak yazılan öneri sayısının çoğunlukla 1-5 aralığında olduğu tespit edilmiştir. Dikkat çekici olan bir diğer sonuç ise bulgulara dayalı olarak yazılan herhangi bir önerinin bulunmadığı tezlerin sayıca fazla olmasıdır. Önerilerin araştırmanın konusuyla, amacıyla ve dolayısıyla elde edilen bulgularıyla ilişkili olarak geliştirilmesi gerekliliği pek çok kaynakta ifade edilmiştir (Şahin vd., 2013; Karasar, 2015; Ocak, 2019). Doktora tezlerinin yazımında takip edilen üniversitelerin belirlediği kılavuzlarda da (İnönü Üniversitesi, 2021; Bursa Uludağ Üniversitesi, 2021; Marmara Üniversitesi, 2019; Gazi Üniversitesi, 2016 vb.) önerilerin bulgulara dayalı olması gerektiğine

değindiği görülmektedir. Bulgulara dayalı olma durumu Büyüköztürk ve Köklü'nün (1999) geliştirdikleri Araştırma Yeterlik Ölçeğinde "araştırmanın bulgu ve sonuçlarına dayalı problemin çözümüne ilişkin geçerli öneriler geliştirebilme" olarak ifade edilmiş ve bir yeterlik ölçütü olarak belirlenmiştir. Bu çalışmada ulaşılan sonucun aksine Büyüköztürk ve Köklü (1999)'ün çalışmasında yüksek lisans öğrencileri bulgulara dayalı öneri geliştirmede "biraz yeterli" görülürken, doktora öğrencileri "tam yeterli" olarak değerlendirilmiştir. Yine Akgün ve Güntaş'ın (2018) çalışmasında da yüksek lisans öğrencileri "biraz", doktora öğrencileri "tam yeterli" olarak ifade edilmiştir. Mevcut çalışmanın sonucu ile çelişen bu sonuçlar, çalışmada doküman olarak incelenen doktora tezlerinde araştırmacıların bulgulara dayanan önerileri tam olarak nasıl ifade edeceğini bilememesinden ya da genel öneriler olarak ifade etmelerinden kaynaklı olabilir.

Araştırmanın bir başka sonucu doktora tezlerinde çalışmanın sınırlılıklarına yönelik önerilerin çoğunlukla ifade edilmediğini ve var olanlarda ise 1-5 arasında olduğunu göstermektedir. Sınırlılıklar, araştırmacının yapmak isteyip de çeşitli nedenlerle (örneklem, zaman, ekonomi, araştırmacının bilgi, beceri ve olanakları vb.) yapamadığı durumları göstermektedir ve dolayısıyla bu sınırlılıklar yeni araştırmalar için de birer öneri olarak görülebilir. Mevcut çalışmanın sonucunda araştırmacıların sınırlılıklara yönelik öneride bulunurken zorlandığı ya tercih edilmediği görülmektedir. Bu durum incelenen doktora tezlerinde ifade edilen sınırlılıkların zaten sayıca az olmasından kaynaklı olabilir. Ayrıca Sınıf Öğretmenliği/Sınıf Eğitimi programında doktora düzeyinde eğitim veren üniversitelerin bir kısmında tez yazım kılavuzlarının öneriler bölümünde sınırlılıklara vurgu yapan ifadeler yer alırken (Necmettin Erbakan Üniversitesi, 2021; Bursa Uludağ Üniversitesi, 2021; İnönü Üniversitesi, 2021; Trabzon Üniversitesi, 2020; Dokuz Eylül Üniversitesi, 2018; Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, 2017 vb.) birçoğunda sınırlılıklara yönelik bir ifade bulunmamaktadır. Üniversitelerin tez yazım kılavuzlarının araştırmacılar için bir rehber olduğu göz önüne alınırsa mevcut çalışmanın sonucu üzerinde bu durumun etki yarattığı düşünülebilir.

İncelenen doktora tezlerinde araştırmacılar gelecek araştırmalara yönelik olarak çoğunlukla 1-5 öneride bulunmuşlardır ve doktora tezlerinin oldukça azında bu kapsamda öneri bulunmadığı görülmektedir. Bu sonuç araştırmacıların kendi araştırmalarında eksik kalan veya değiştirilmesi gerekliliğine inandığı konulara, uygulanabilecek farklı yöntem, teknik, araç- gereçlerin tespitine, bulgularından hareketle hangi değişkenlerin alanda denenmesi gerektiğine yönelik önerileri oluştururken zorlanmadığını ortaya koymaktadır. Demiral (2021) İngilizce eğitimi alanında yapılmış yüksek lisans tezlerini incelediği çalışmasında bu sonucu destekler nitelikte tezlerin çoğunda gelecek araştırmalar için önerilerde bulunulduğunu tespit etmiştir. Yine Anılan vd. (2023) sınıf öğretmenliği alanında yapılan çalışmalarda önerilerin hitap ettiği gruba göre araştırmacı ve uygulayıcılara yönelik önerilerin çoğunlukta olduğu sonucuna ulaşmıştır. Mevcut çalışmada da bu sonuca paralel olarak tezlerin yarısından fazlasında kurum ve kişilerin uygulamalarına yönelik önerilerin 1-5 aralığında olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu durum araştırmacıların yeni araştırmalar için öneri sunmakta zorlanmadıkları gibi araştırmacıların kurum ve kişilere uygulama pratiklerini geliştirmek, çeşitlendirmek ve değiştirmek amacıyla önerilerde bulunmakta da zorlanmadıklarını göstermektedir. Doktora tezlerinin gerçekleştirildiği pek çok üniversitenin tez yazım kılavuzunda öneriler bölümünde araştırmacılar ve uygulayıcılara yönelik öneriler sunulması yönünde ifadelerin ya da başlıkların yer alması (Necmettin Erbakan Üniversitesi, 2021; İnönü Üniversitesi, 2021; Atatürk Üniversitesi, 2021; Trabzon Üniversitesi, 2020; Marmara Üniversitesi, 2019; Gazi Üniversitesi, 2016) araştırmacıları doğrudan gelecek araştırmalara ve kurum- kişilerin uygulamalarına yönelik önerilerde bulunmaya sevk etmiş olabilir.

Bulgulara dayalı olarak, sınırlılıklara, yeni araştırmalara, uygulayıcı kişi ve kurumlara önerilerde bulunulması bir çalışmanın gerçekleştirilme gerekçesini ortaya koyarak problem durumuna çözüm üretir ve ihtiyacın karşılanması adına gerekli adımların atılmasına fikir sağlar. Bu doğrultuda araştırmalarda bu beş kriterin tamamına yönelik önerilerin geliştirilmesi önemli görülmektedir. Mevcut çalışmanın sonuçları ise incelenen doktora tezlerinin çoğunda bu durumun karşılanmadığını göstermektedir. Bu sonuç araştırmacıların önerilerini kategorisel olarak çeşitlendirmede zorlandıklarını ortaya koymaktadır.

Bu çalışmada ulaşılan sonuçlar doğrultusunda aşağıdaki öneriler getirilmiştir:

Sınıf Eğitimi/Sınıf Öğretmenliği doktora programı bulunan bazı üniversitelerde (Anadolu Üniversitesi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Gazi Üniversitesi, Bursa Uludağ Üniversitesi) 2005 yılından itibaren tez üretilmesine rağmen Gazi Üniversitesinde gerçekleştirilen doktora tezlerinin ve bu tezlerde bulunan öneri sayılarının diğer üniversitelerden fazla olduğu ortaya konulmuştur. Bu kapsamda Sınıf

Eğitimi/Sınıf Öğretmenliği doktora programı bulunan diğer üniversitelerin doktora tez çalışmalarında niceliksel olarak oluşan bu farklılığın sebepleri ya da sonuçları hakkında çalışmalar yapılabilir. Aynı zamanda öğrencilere lisans eğitimi sürecinde lisansüstü eğitim hakkında konferans ve bilgilendirmeler yapılabilir. Niteliksel olarak da bu tezlerde bulunan öneriler danışmanların doğru yönlendirmeleri ile sayıca artırılabilir.

Araştırmada ulaşılan tezlerde bulgulara dayalı öneri sayısının az olması sonucundan hareketle araştırmacıların öneri yazarken ulaştıkları sonuçları göz önünde bulundurması önerilebilir. Bu doğrultuda bilimsel çalışmalarda bulunan bölümlerin yazımına ve incelenmesine yönelik çalışmalar ile e-kitapların sayısı artırılabilir. Araştırmacılar bu yönde farkındalık kazanmak için bilimsel çalışmalarda öneri bölümünün nasıl yazılması gerektiği ile ilgili okuma ve araştırma yapabilir.

Yeni yapılacak araştırmalara yönelik öneri sayısının fazla olduğu görülmüştür. Bu kapsama araştırmacılar niteliksel olarak daha fazla dikkat etmeli ve ilgili literatüre hâkim olarak gerçekten henüz yapılmamış çalışmalara yönelik önerilerde bulunmalıdırlar.

Uygulayıcı kişilere yönelik önerilerin en çok öğretmenlere getirildiği sonucuna dayanarak öğretmenlerin hizmet içi süreçte araştırma yapmaları ve yapılan araştırmalardan yararlanmaları amacıyla Millî Eğitim Bakanlığı Öğretmen Yetiştirme ve Geliştirme Genel Müdürlüğüne teşvik çalışmaları yürütülebilir. Bu kapsamda öğretmenler kendi alanları ile ilgili konferans, sempozyum ya da eğitimlere katılabilirler. Özellikle dönem başı ve sonlarında yapılan seminer dönemlerinde öğretmenlerin kendi alanlarında üretilen lisansüstü tezleri incelemeleri teşvik edilebilir.

Uygulayıcı kurumlara yönelik önerilerin yarısından fazlasının Millî Eğitim Bakanlığı'nın diğer birimleri de dahil olmak üzere Öğretim Programları Daire Başkanlığı, Ders Kitapları ve Öğretim Materyalleri Daire Başkanlığı, Öğretmen Yetiştirme ve Geliştirme Genel Müdürlüğüne getirildiği sonucundan hareketle Millî Eğitim Bakanlığı'nca eğitim alanında gerçekleştirilmiş çalışmalar incelenerek öğretim programlarının, ders kitaplarının ve hizmet içi eğitimlerin düzenlenmesinde bu öneriler dikkate alınabilir. Özellikle bakanlığa yapılan bu öneriler içerik olarak sınıflandırılarak bir rapor halinde sunulabilir. Aynı zamanda araştırmacılar önerilerini yaparken bakanlık gibi üst kurumlar yerine doğrudan ilgili birim ya da müdürlüğe yapabilirler.

Araştırmacıların doktora tezlerindeki toplam öneri sayısının düşük bir aralıkta olduğu ortaya konulmuştur. Bir öneri geliştirmek eleştirel, yaratıcı ve analitik düşünmeyi gerektirdiğinden öğrencilere lisans ve lisansüstü eğitimleri boyunca üst düzey düşünme becerilerini geliştirmeleri adına zorunlu dersler verilebilir, bu derslerin sayısı ve içeriği zenginleştirilebilir.

Doktora tezlerindeki önerilerin, öneri bölümünün yazımının nasıl olması gerektiğine ilişkin belirlenen beş kriterin tamamını (bulgulara dayalı, araştırmanın sınırlılıklarına, yapılacak araştırmalara, uygulayıcı kurum ve kişilere yönelik) karşılamadığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu doğrultuda üniversitenin, araştırmacıların, tez danışmanlarının ve tez jüri üyelerinin koordineli bir şekilde duruş sergilemesi sağlanmalıdır. Araştırmacılar bu bölümün yazımına özen göstermeli, tez danışmanları ve jüri üyeleri eksik gördüğü kriterleri belirterek araştırmacıyı yönlendirmelidir. Aynı zamanda üniversitelerin tez yazım kılavuzlarında öneriler bölümünün nasıl yazılması gerektiğine ilişkin tam açıklamalar bulunmalıdır.

Bu çalışma 2005-2023 yılları ile ve sınıf eğitimi alanı, doktora düzeyi ve öneriler bölümü ile sınırlandırılmıştır. Sınıf eğitimi alanında yapılan yüksek lisans tezlerinin de öneriler bölümleri incelenebilir. 2005 yılı öncesinde yapılan YÖK tez taramada bulunmayan tezler de incelenebilir. Sınıf eğitimi alanı dışındaki bölümlerde yazılan tezler incelenerek sonuçları yapılan bu araştırma ile karşılaştırılabilir. Başka çalışmalarda araştırmacılar farklı tez bölümlerine ya da makalelerdeki öneri bölümüne ilişkin çalışmalar yapabilir.

5. Kaynakça

- Akgün, Ö. E. ve Güntaş, S. (2018). Lisansüstü öğrencilerinin bilimsel araştırma yeterliliklerinin danışman görüşlerine dayalı olarak incelenmesi: Kuzey Kıbrıs Türkiye Cumhuriyeti örneği. *Sakarya University Journal of Education*, 8(2), 131-144. <https://doi.org/10.19126/suje.365103>
- Aktaş, E. ve Uzuner- Yurt, S. (2015). Türkçe eğitimi alanındaki makale özetlerine yönelik bir içerik analizi. *Turkish Studies*, 10(7), 73-96. <https://doi.org/10.7827/TurkishStudies.8121>
- Atatürk Üniversitesi (2021). Atatürk üniversitesi eğitim bilimleri enstitüsü tez yazım kılavuzu. <https://atauni.edu.tr/en/oneri-ve-tez-yazim-kilavuzlari-sayfasindan-erisilmistir>.

- Baron, M. A. (2008). *Guidelines for writing research papers and dissertations*. Division of Educational Administration, University of South Dakota.
- Başar, B., Gönül, A. ve Demir, M. K. (2020). Öğretmenlik uygulaması dersine ilişkin yapılan tezlerin değerlendirilmesi. *İhlara Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 5(2), 220-237. <https://doi.org/10.47479/ihead.742796>
- Bıkmaz, F. H., Aksoy, E., Tatar, Ö. ve Altınyüzük, C. A. (2013). Eğitim programları ve öğretim alanında yapılan doktora tezlerine ait içerik çözümlemesi (1974-2009). *Eğitim ve Bilim*, 38(168), 288-303.
- Bursa Uludağ Üniversitesi (2021). Bursa Uludağ üniversitesi eğitim bilimleri enstitüsü tez yazım kılavuzu. <https://uludag.edu.tr/egitimbilimleri/konu/view?id=1296&title=tez-yazim-kurallari> sayfasından erişilmiştir.
- Büyüköztürk, Ş. ve Köklü, N. (1999). Eğitim bilimleri alanında öğrenim gören lisansüstü öğrencilerinin araştırma yeterlikleri konusunda öğretim üyelerinin görüşleri. *Eğitim ve Bilim*, 23(112), 18-28.
- Cemaloğlu, N. (Ed.). (2020). *Bilimsel araştırma teknikleri ve etik*. Ankara: Pegem Akademi.
- Çelik, E., Gedik, N., Karaman, G., Demirel, T. Ve Göktaş, Y. (2014). Mistakes encountered in manuscripts on education and their effects on journal rejections. *Scientometrics*, 98(3),1837-1853. <https://doi.org/10.1007/s11192-013-1137-y>
- Çepni, S. (2022). Bilimsel çalışmalarda bulgu, tartışma, sonuç ve öneriler nasıl yazılmalıdır? *Fen, Matematik, Girişimcilik ve Teknoloji Eğitimi Dergisi*, 5(2), 80-97.
- Çetinkaya, G., Yolcusoy, Ö. ve Altun Alkan, H. (Ed.). (2021). *Akademik yazma: bilimsel metin oluşturma sürecine genel bir bakış*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Çetinsaya, G. (2014). *Büyüme, kalite, uluslararasılaşma: Türkiye yükseköğretimi için bir yol haritası*. Yükseköğretim Kurulu, Eskişehir.
- Demiral, İ. (2021). *Türkiye’de 2015-2020 yılları arasında İngilizce eğitimi alanında yapılan lisansüstü tezlerin incelenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Eskişehir.
- Doğan, V., Güneş, G. ve Demir, M. K. (2022). Türkiye’de "eleştirel okuma" konusunda yapılan lisansüstü tezlerin incelenmesi. *Ana Dili Eğitim Dergisi*, 10(1), 216-235. <https://doi.org/10.16916/aded.1020136>
- Dokuz Eylül Üniversitesi (2018). Dokuz Eylül üniversitesi eğitim bilimleri enstitüsü tez yazım kılavuzu. https://egitimbilimleri.deu.edu.tr/wp-content/uploads/2018/12/Tez_Donem_projesi_yazim_kilavuzu.docx sayfasından erişilmiştir.
- Gazi Üniversitesi (2016). Gazi üniversitesi eğitim bilimleri enstitüsü tez yazım kılavuzu. <https://egtbil.gazi.edu.tr/view/page/241898> sayfasından erişilmiştir.
- Gönül, A., Başar, B. ve Demir, M. K. (2021). Eleştirel düşünme üzerine yapılan tezlerin değerlendirilmesi. *Jass Studies-The Journal of Academic Social Science Studies*, 14(84), 19-35. <https://doi.org/10.29228/JASSS.44540>
- Horzum, T., Çelik, F., Gök, E., Kumlu, G. D. Y., Şahin, D., Yanış, H., ... Hacıoğlu, Y. (2016). Sosyal bilimler alanlarında hazırlanan tezler için raporlaştırma önerileri: bir tez nasıl yazılmalıdır?. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 36(3), 489-521.
- İnönü Üniversitesi (2021). İnönü üniversitesi eğitim bilimleri enstitüsü tez yazım kılavuzu. <https://www.inonu.edu.tr/egitim.bilimleri/menu/8167/tez-yazim-klavuzu> sayfasından erişilmiştir.
- Kan, M. O. ve Uzun, G. L. (2015). Türkçe eğitimi alanındaki yüksek lisans tezlerinin giriş bölümlerine ilişkin sözbilimsel hareket ve adımlar. *Zeitschrift für die Welt der Türken/Journal of World of Turks*, 7(3), 33-52. <https://doi.org/10.16916/aded.71919>
- Kan, M. O. ve Uzun, G. L. (2016). Türkçe eğitimi alanındaki yüksek lisans tezlerinin yöntem bölümlerine ilişkin sözbilimsel yapı özellikleri. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 12(1), 331-343. <https://doi.org/10.17860/efd.08113>
- Karaman, S. ve Bakırcı, F. (2010). Türkiye’de lisansüstü eğitim: Sorunlar ve çözüm önerileri. *Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*, 5(2), 94-114.
- Karasar, N. (2015). *Araştırmalarda rapor hazırlama*. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Kardaş, M.N. ve Koç, R. (Ed.). (2021). *Türk dili 2 akademik yazma eğitimi*. Ankara: Pegem Akademi.
- Kesik, C. ve Çiğerci, F. M. (2020). Sınıf öğretmenliği alanında yapılmış doktora tezlerinin farklı değişkenler açısından incelenmesi (2016-2019 yılları arası). *Akdeniz Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 14(34), 450-471. <https://doi.org/10.29329/mjer.2020.322.21>
- Komba, S. C. (2016). Challenges of writing theses and dissertations among postgraduate students in Tanzanian higher learning institutions. *International Journal of Research Studies in Education*,5(3), 71-80. <https://doi.org/10.5861/ijrse.2015.1280>
- Kurnaz, D. (2021). *Türkiye’de ilköğretim düzeyinde kullanılan yaratıcı drama yöntemi üzerine yapılmış lisansüstü tezlerin analizi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Eskişehir.
- Kurtuluş-Üstün, K. ve Oğuz-Namdar, A. (2020). Sınıf öğretmenliği bilim dalında 1998-2017 yılları arasında üretilen tezlerin eğilimleri. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 22(2), 572-600. <https://doi.org/10.17240/aibuefd.2022..-807329>
- Marmara Üniversitesi (2019). Marmara üniversitesi eğitim bilimleri enstitüsü tez yazım kılavuzu. <https://ebe.marmara.edu.tr/ogrenci/tez-yazim-kilavuzu> sayfasından erişilmiştir.

- Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi (2017). Mehmet Akif Ersoy üniversitesi eğitim bilimleri enstitüsü tez yazım kılavuzu. <https://ebe.mehmetakif.edu.tr/upload/ebe/36-form-234-46222175-egitim-bilimleri-enstituesue-tez-yazim-kilavuzu.pdf> sayfasından erişilmiştir.
- Necmettin Erbakan Üniversitesi (2021). Necmettin Erbakan üniversitesi eğitim bilimleri enstitüsü tez yazım kılavuzu. <https://erbakan.edu.tr/egitimbilimleri-enstitusu/sayfa/8741> sayfasından erişilmiştir.
- Ocak, G. (Ed.). (2019). *Eğitimde bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi.
- Oğuz- Namdar, A. ve Önder, V. (2019). Türkiye'de ilköğretimde görsel sanatlar ile ilgili yapılan lisansüstü tezlerin eğilimleri. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 27(2), 767-784. <https://doi.org/10.24106/kefdergi.2719>
- Oral, B. ve Çoban, A. (Ed.). (2020). *Kuramdan uygulamaya eğitimde bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi.
- Sevim, O. ve Özdemir- Erem, N. H. (2012). Türkçe eğitimi alanındaki yüksek lisans tezlerinin başlıklarına ve özetlerine eleştirel bir bakış. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim (TEKE) Dergisi*, 1(3), 174-186.
- Sönmez, V. ve Alacapınar, F.G. (2019). *Örneklendirilmiş bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Şahin, D., Calp, Ş., Bulut, P. ve Kuşdemir, Y. (2013). Sınıf öğretmenliği eğitimi bilim dalında yapılmış lisansüstü tezlerin çeşitli kriterlere göre incelenmesi. *Zeitschrift für die Welt der Türken*, 5(3), 187-205.
- Tanrıöğen, A. (Ed.). (2014). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Tavşancıl, E., Çokluk, Ö., Çıtak, G. G., Kezer, F., Yıldırım, Ö. Y. ve Bilican, S. (2010). *Eğitim bilimleri enstitülerinde tamamlanmış lisansüstü tezlerin incelenmesi (2000-2008)*. Ankara Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projesi Kesin Raporu.
- Trabzon Üniversitesi (2020). Trabzon üniversitesi lisansüstü eğitim enstitüsü tez yazım kılavuzu. <https://lisansustu.trabzon.edu.tr/S/3342/tez-yazim-islemleri> sayfasından erişilmiştir.
- Turan, L., Sevim, O. ve Tunagür, M. (2018). Türkçe eğitimi alanında hazırlanan doktora tez özetlerine yönelik bir içerik analizi. *Uluslararası Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 6(11), 29-44.
- Türk Dil Kurumu. (2023). Öneri. Güncel Türkçe sözlük. 18 Temmuz 2023 tarihinde <http://sozluk.gov.tr> adresinden erişildi.
- Yazıcıoğlu, A. ve Genç, G. (2021). Sınıf öğretmenliği alanında yapılan lisansüstü tezlerin incelenmesi. *Manisa Celal Bayar Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 9(2), 1-14. <https://doi.org/10.52826/mcbuefd.927793>
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2013). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yılmaz, D. ve Kaya, S. (2020). İlk okuma yazma ve Türkçe öğretimi ile ilgili tezlerin incelenmesi. *Turkish Studies*, 15(1), 443-456. <https://doi.org/10.29228/TurkishStudies.40266>
- YK, Yükseköğretim Kanunu (Kanun No. 2547). Resmî Gazete 17506 (6 Kasım 1981), Erişim 11 Temmuz 2023. <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.5.2547.pdf>
- YK, Yükseköğretim Kanunu (Kanun No. 2547). Resmî Gazete 17506 (6 Kasım 1981), md. 3/t, 19/11/2014-6569/25 md ile değiştirilmiştir. Erişim 30 Ocak 2024. <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.5.2547.pdf>
- YKTK, Yükseköğretim Kurumları Teşkilatı Kanunu (Kanun No. 3837). Resmî Gazete 5657 (28.03.1983), Erişim 14 Temmuz 2023. <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.2809.pdf>
- Yorulmaz, A., Çekirdekçi S. ve Dede, B. (2021). Türkiye'de 2016-2020 yılları arasında yapılan ilköğretim matematik eğitimi ile ilgili lisansüstü tezlerle ilişkin bir analiz. *Uluslararası Karamanoğlu Mehmetbey Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 3(2), 81-93. <https://doi.org/10.47770/ukmead.944280>
- YÖK (2023) Yükseköğretim Bilgi Yönetim Sistemi, Yükseköğretim İstatistikleri Mezun Sayısı Özet Tablosu, www.istatistik.yok.gov.tr sayfasından erişilmiştir.